

М. Бородай, О. Сивик

**ТЕОРІЯ МУЗИКИ В СИСТЕМІ
ПРОФЕСІЙНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН**

ББК 85.31
УДК 78.01
Б 83

Бородай М.В., Сивик О.Б.
Б 83 Проблема безперервності професійної музичної освіти.
Навчально-методичний посібник. — Тернопіль : Навчальна
книга — Богдан, 2012. — 56 с.

ISBN 978-966-10-2812-7

Пропонований посібник містить практичні рекомендації
для викладачів сольфеджіо, теорії музики, учнів музичних
шкіл та студентів музичних училищ.

ББК 85.31
УДК 78.01

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

БОРОДАЙ Марія Володимирівна
СИВИК Ольга Богданівна

ПРОБЛЕМА БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Навчально-методичний посібник

Головний редактор *Богдан Будний*

Музичний редактор *Володимир Островський*

Редактор *Надія Бульчак*

Обкладинка *Любомира Бейгера*

Комп'ютерний набір та верстка *Володимира Деркача*

Підписано до друку 26.09.2012. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 3,26. Умовн. фарбо-відб. 3,26.

Видавництво "Навчальна книга – Богдан"

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66

office@bohdan-books.com

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-2812-7

© Навчальна книга – Богдан, 2012

Науково-теоретичні знання про музику — основа професійної музичної освіти

Музично-теоретична освіта в Україні базується на трьох взаємопов'язаних рівнях: *початкова музична освіта* (музична школа, школа мистецтв) — *спеціальна музична освіта* (музичне училище та коледж) — *вища професійна музична освіта* (інститут, консерваторія, академія).

Якісна професійна музична підготовка можлива лише за умови безперервності та послідовності, взаємозбагачення трьох вищезазначених рівнів.

Пропонований посібник зорієнтований на перші два базові етапи процесу навчання та розвитку музичних обдарувань учня-студента.

Посібник має наступну структуру:

- I. Олімпіада з музично-теоретичних дисциплін для учнів старших класів музичних шкіл; завдання та зміст олімпіади, рекомендації щодо її проведення.
- II. Підготовчі курси з музично-теоретичних дисциплін на базі музичного училища; спрямування, зміст, мета курсів.

- Дисципліна «Основи теорії музики» на першому
- III. курсі теоретичного та виконавських відділів музичного училища як основа та складова музично-теоретичної підготовки майбутнього спеціаліста.

Викладені у посібнику теоретичні положення, плани, рекомендації конкретизовані у практичних порадах,

спеціальних завданнях та зразкових рішеннях, які вміщено у «Додатках».

Посібник є результатом багаторічної педагогічної діяльності авторів на рівнях музичної школи, музичного училища та музично-педагогічного факультету педагогічного університету, а також участі у підготовці та проведенні музично-теоретичної олімпіади та тісній співпраці з учителями-теоретиками музичних шкіл області. Автори сподіваються, що цей посібник може бути використаний як стимул для впровадження нових думок та ідей у процес музично-теоретичної освіти на різних рівнях.

Професійна підготовка кваліфікованого музиканта-виконавця базується на глибокому, науково-обґрунтованому уявленні про музику. Це — основа спеціальної ерудиції, один із найважливіших чинників успіху у музично-творчій роботі. Саме тому для студентів теоретичного та виконавських відділень учбових закладів музично-педагогічного спрямування, які стають викладачами музичних шкіл та училищ, спеціальна музично-теоретична підготовка стає щоразу суттєвішою.

Отже, головна мета курсу вивчення циклу музично-теоретичних дисциплін — дати майбутнім педагогам та виконавцям фундаментальні наукові знання, спрямувати їх на вирішення різноманітних практичних завдань; виробити вміння самостійного аналізу різновекторних явищ музичної культури минулого та сучасності.

Музичний твір є цілісним і множинним феноменом, суть якого, на нашу думку, реалізується на наступних рівнях: **композитор — виконавець — теоретик — слухач**.

У випадку суміщення діяльності учасників зазначених рівнів виникає максимально можлива адекватність розуміння музичного твору. Однак на практиці спосте-

*Другий етап олімпіади для учнів шостого класу
духового та народного відділів*

Варіант I

1. Музичний диктант.

Виразно

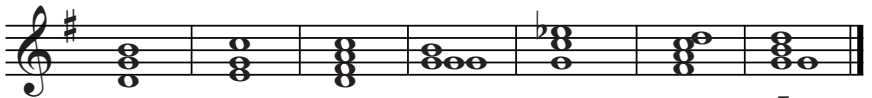

2. Інтервали в тональності.

ч.5 (I) зм.5 (II) м.3 (III) зб.2 (VI²) ч.4 (V) в.6 (II) ч.8 (I)

3. Акордова послідовність.

I₆₄ IV₆ V₇ I^н IV₆₄ V₆₅ I

4. Інтервали, акорди від звука.

м.6 ч.5 D₂ M₆₄

в.2 B₆ D₇ тритон

Другий етап олімпіади для учнів шостого класу
духового та народного відділів

Варіант II

1. Музичний диктант.

2. Інтервали в тональності.

ч.8 (I) м.7 (I) зм.5 (II) в.3 (III) м.3 (IV) зб.4 (IV) в.6 (III)

3. Акордова послідовність.

t_{6_4} D_2 t_6 D_{4_3} t зм.VII₇ t

4. Інтервали, акорди від звуку.

D_7 тритон B_{5_3} зм.VII₇

в.7 M_{6_4} D_{4_3} ч.5

3. Побудова звукорядів ладів:

- а) від звука «*h*» вниз VII-ступенні лади;
- б) різновиди пентатоніки;
- в) хроматичний *As-dur* ↑, *h-moll* ↓.

4. Інтервали:

- а) побудувати інтервали, розв'язати, вказати тональності;

зм.7 ↓ зм.4 ↑ зб.4 ↑

- б) тональність *D-dur* — побудувати, розв'язати збільшені інтервали;
- в) тональність *g-moll* — побудувати, розв'язати зменшені інтервали.

5. Акорди:

- а) побудувати акорди субдомінантові функції, починаючи з тризвучних, що опираються на VI ступінь тональності *Es-dur*. Акорди розв'язати;
- б) побудувати акорди домінантової функції, починаючи з тризвучних, що опираються на VII підвищену ступінь тональності *cis-moll*. Акорди розв'язати;
- в) пропоновані акорди розв'язати у вказаних тональностях:

G, g, C D, d, F A, a

6. Скласти період — квадратний, повторної структури, модулюючий, з конкретною жанровою ознакою. Початкова тональність — довільна.

Зміст

Науково-теоретичні знання про музику — основа професійної музичної освіти	3
Додаток №1. Перший етап олімпіади	13
Додаток №2. Другий етап олімпіади	23
Додаток №3. Третій етап олімпіади.....	32
Додаток №4. Екзаменаційна письмова робота з музичної грамоти для випускників підготовчих курсів (теоретичний відділ)	36
Додаток №5. Орієнтовний календарно-тематичний план для слухачів підготовчих курсів музичного училища зі спеціалізації «Теорія музики»	40
Додаток №6. Тематика курсових робіт для студентів теоретичного відділу музичного училища	42
Додаток №7. Зразки поточних письмових контрольних робіт для студентів-теоретиків.....	45
Додаток №8. Теоретичні задачі та «лабіринти» для студентів-теоретиків.....	48
Додаток №9. Екзаменаційна письмова робота з основ теорії музики для студентів I курсу теоретичного відділу.....	50